

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Asumisterveysliitto AsTe ry:ltä lausuntoa arviointimuistiosta liittyen terveydensuojelulain kokonaisuudistukseen. Asumisterveysliitto AsTe ry arvioi arviointimuistiota nimenomaan asukkaan näkökulmasta katsottuna. Asumisterveysliitto AsTe ry pitää TESUVIN kokonaisuudistusta kannatettavana lain ajantasaistamiseksi. Muutamia havaintoja kuitenkin ehdotamme lakiin otettavaksi kuten, että jokaisella kunnalla on oltava digitaalinen ilmoituslomake tai vastaava, jolloin asian seuraaminen seuraaminen helpottuisi.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) roolin korostaminen on tärkeä ja kannatettava asia, samalla tulee turvata THL:n taloudelliset resurssit.

Fyysiset vaikutukset

Pitkäaikainen altistuminen voi pahentaa perussairauksia.

Psykososiaaliset vaikutukset

- Stressi ja ahdistus: jatkuva oireilu ilman selkeää syytä lisää psyykkistä kuormaa.
- Epävarmuus ja turvattomuus: asukkaat ja työntekijät kokevat turvattomuutta, kun omaan
- Sosiaalinen eristäytyminen: pitkittynyt sisäilmaoireilu voi johtaa työkyvyttömyyteen, eristäytymiseen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen.

Taloushuolet: homeasuntojen omistajilla suuri riski taloudelliseen menetykseen, mikä lisää psyykkistä kuormaa.

Terveysturvallisuuden kokonaisuudistukseen liittyvät suositukset

1. Terveysturvallisuuden määritelmän laajentaminen

Lakiin tulisi kirjata selkeästi, että terveyshaitat ovat sekä fyysisiä että psykososiaalisia. Homeongelmat eivät ole vain teknisiä tai rakenteellisia vikoja, vaan myös kansanterveyteen ja henkiseen hyvinvointiin vaikuttavia ilmiöitä.

2. Velvoittavat aikarajat viranomaisille

Nykyiset prosessit ovat usein hitaita ja epäselviä. Lakiin tulisi asettaa määräajat valvontatoimille, sisäilmatutkimuksille ja korjausmääräyksille, jotta ongelmien pitkittyminen voidaan estää.

3. Asukkaiden ja työntekijöiden oikeusturva

Asukkaille ja työntekijöille on taattava oikeus tulla kuulluksi ja saada riippumatonta tietoa. Lakiin tulisi lisätä säännökset esimerkiksi oikeudesta riippumattomaan sisäilmaselvitykseen ja mahdollisuudesta valittaa viranomaispäätöksistä matalalla kynnyksellä.

4. Tietojenvälityksen ja läpinäkyvyyden parantaminen

Lakiin tulee kirjata velvoite avoimuuteen ja tiedottamiseen altistumisriskeistä ja toimenpiteistä.

5. Ehkäisevä työ ja valvonnan resurssit

Resursseja ympäristöterveydenhuoltoon ja valvontaan on lisättävä. Painopiste ennaltaehkäisyssä: rakennusvalvonta, kosteusvauriokartoitukset, sisäilmatutkimukset jo ennen ongelmien ilmenemistä. Keinot puuttua esimerkiksi koko rakennuksen terveyshaittaan huolimatta siitä että asukas ei itse valita ongelmasta

Yhteenvetona:

Terveysturvallisuuden uudistuksessa on tärkeää tunnistaa, että homeongelma ei ole vain fyysinen terveysongelma, vaan moniulotteinen ilmiö, jolla on merkittäviä psykososiaalisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Uusi lainsäädäntö tarvitsee kokonaisvaltaisen lähestymistavan, jossa korostuvat: nopeus, avoimuus, asukaslähtöisyys.

- Viranomaisprosessit voivat olla hitaita ja epäjohtamukaisia.
- Tiedonkulku, ilmoitusmenettelyt ja vastuutahot eivät ole yhdenmukaisia koko maassa.

Viranomaisprosessien aikarajat:

- Prosesseille ja toimenpiteille (tutkimukset, korjausmääräykset, valvonta) on säädettävä enimmäiskesto.
- Esim. sisäilmailmoituksen käsittely ja toimenpiteet aloitettava määräajassa.

Kunnan digitaaliset ilmoituslomakkeet:

- Kaikilla kunnilla tulee olla yhtenäinen, sähköinen ilmoituskanava sisäilmaongelmista.

Valvontaoikeuden laajentaminen:

- Terveysviranomaisilla tulee olla oikeus valvoa myös yksityisten tilaamia sisäilmatutkimuksia ja kuntotutkijoiden toimia -> viranomaisten ja ministeriön keskinäinen työnjako, moniammatillinen yhteistyö
- Ilmoitusvelvollisuus ja seuraamukset:
- Toimijoiden (esim. kiinteistönomistajat, työnantajat) velvollisuus ilmoittaa sisäilmaepäkohdista.
- Pakkokeinoille ja seuraamuksille aikamääreet.
- Tahallinen terveyshaitan aiheuttaminen: harkittava rikosoikeudellista kriminalisointia.
- Avoimuus ja tiedottaminen:
- Tiedottaminen altistumisriskeistä ja korjaustoimista oltava avointa ja ajantasaista. -> asianosaisen laaja tiedonsaanti oikeus

Resurssit ja ehkäisevä valvonta:

- Ympäristöterveydenhuollon resurssien vahvistaminen.
- Ennaltaehkäisy

keskiöön: rakenteellinen kosteusvalvonta ja seuranta.

Yhteenveto

Terveystensuojelulain ja siihen liittyvien asetusten tulee vastata nykyajan sisäilmahaasteisiin kokonaisvaltaisesti. Tämä edellyttää:

- Selkeämpää sääntelyä,
- nopeampia viranomaisprosesseja,

- vahvempaa asukkaan oikeusturvaa,
- psykososiaalisten vaikutusten huomioimista,
- ja tehokasta valvontaa kaikilla toimijatasoilla.

Viranomaisen velvollisuus puuttua terveyshaittaan ja oikeus tehdä tarkastuksia ja teettää tutkimuksia mikäli mahdollisesti aiheutuu terveyshaittaa esimerkiksi ulkopuolisille

s.43 alueidenkäyttölaki -> suhteessa terveyshaittaan -> voisiko määrätä niin että terveyshaitta tulee kokonaan poistaa, eli tapa jolla korjataan ei siis tiivistyskorjauksia vaan vaurioituneet rakenteet tulee poistaa, yhdenvertaisuus korjauksissa, ja onnistumisprosentti ja kesto korjauksille sama kaikille

Pätevyysvaatimuksia ei tule höllentää!!

s.144 ”Henkilösertifioijat Terveydensuojelulain 49 c § säätelee ulkopuolisten asiantuntijoiden sertifiointia. Sen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö nimeää henkilösertifioijat ja valvoo heidän toimintaansa. Nykyinen järjestelmä pohjautuu kahden ministeriön nimeämän toimijan, Eurofins Expert Services Oy:n ja FISE Oy:n, suorittamaan sertifiointiin. Vaikka näiden toimijoiden asiantuntemus on tunnustettua, järjestelmässä ei hyödynnetä akkreditointimenettelyä, joka voisi tuoda prosessiin lisää luotettavuutta ja yhdenmukaisuutta. Akkreditointi esimerkiksi ISO/IEC 17024 -standardin mukaisesti mahdollistaisi sen, että sertifiointia suorittavat tahot toimisivat riippumattomasti ja täyttäisivät yhtenäiset laatukriteerit. Tässä uudistuksessa akkreditointia ei edellytettäisi henkilösertifioijilta, mutta tulevaisuudessa tätä mahdollisuutta voitaisiin harkita hyödynnettäväksi pätevyysjärjestelmän kehittämisessä.”

-> tästä pitäisi tulla valvotumpaa ja läpinäkyvämpää, yksityishenkilön mahdollisuus kannella epäkohdasta ei vain tilaajan, tämä on melkoinen himmeli

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

Terveydensuojelulain ja siihen liittyvien asetusten tulee vastata nykyajan sisäilmahaasteisiin kokonaisvaltaisesti. Tämä edellyttää:

- Selkeämpää sääntelyä,
- nopeampia viranomaisprosesseja,
- vahvempaa asukkaan oikeusturvaa,
- psykososiaalisten vaikutusten huomioimista,
- ja tehokasta valvontaa kaikilla toimijatasoilla.

Kuntien terveydensuojeluviranomaisten tehtävät pysyisivät pääasiassa nykyisen kaltaisina? -> Viranomaisprosesseille tulisi laatia enimmäiskesto

Viranomaisten tulisi kyetä valvomaan myös yksityisen toimijan tilaamia sisäilmatutkimuksia

Toimijoiden ilmoitusvelvollisuus raportoida epäkohdista sisäilma-asioissa!

Pohdittavaksi ulkopuolisille asiantuntijoille osaamistesti esim. 5 vuoden välein. ->tämä hyvä

Viranomaisen antamat kiellot ja määräykset -> tähän tulee olla selkeä aikamääre

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

Ei lausuttavaa.

Yleistä

Ei lausuttavaa.

Luku 1 - Yleiset säännökset

Viranomaisen velvollisuus puuttua terveyshaittaan ja oikeus tehdä tarkastuksia ja teettää tutkimuksia, mikäli mahdollisesti aiheutuu terveyshaittaa esimerkiksi ulkopuolisille

s.43 alueidenkäyttölaki -> suhteessa terveyshaittaan -> voisiko määrätä niin että terveyshaitta tulee kokonaan poistaa, eli tapa jolla korjataan ei siis tiivistyskorjauksia vaan vaurioituneet rakenteet tulee poistaa, yhdenvertaisuus korjauksissa, ja onnistumisprosentti ja kesto korjauksille sama kaikille

Pätevyysvaatimuksia ei tule höllentää!!

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

Ei lausuttavaa.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

Ei lausuttavaa.

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

Ei lausuttavaa.

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

Ei lausuttavaa.

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

Ei lausuttavaa.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

Ei lausuttavaa.

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

Ei lausuttavaa.

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

s.144 ”Henkilösertifioijat Terveydensuojelulain 49 c § säätelee ulkopuolisten asiantuntijoiden sertifiointia. Sen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö nimeää henkilösertifioijat ja valvoo heidän toimintaansa. Nykyinen järjestelmä pohjautuu kahden ministeriön nimeämän toimijan, Eurofins Expert Services Oy:n ja FISE Oy:n, suorittamaan sertifiointiin. Vaikka näiden toimijoiden asiantuntemus on tunnustettua, järjestelmässä ei hyödynnetä akkreditointimenettelyä, joka voisi tuoda prosessiin lisää luotettavuutta ja yhdenmukaisuutta. Akkreditointi esimerkiksi ISO/IEC 17024 -standardin mukaisesti mahdollistaisi sen, että sertifiointia suorittavat tahot toimisivat riippumattomasti ja täyttäisivät yhtenäiset laatukriteerit. Tässä uudistuksessa akkreditointia ei edellytetäisi henkilösertifioijilta, mutta tulevaisuudessa tätä mahdollisuutta voitaisiin harkita hyödynnettäväksi pätevyysjärjestelmän kehittämisessä.”

-> tästä pitäisi tulla valvotumpaa ja läpinäkyvämpää, yksityishenkilön mahdollisuus kannella epäkohdasta ei vain tilaajan, tämä on melkoinen himmeli

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

Ei lausuttavaa.

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

Pääsääntöisesti ehdotukset kannatettavia.

Pakkokeinot, seuraamukset ja rangaistussäännökset -> Tähän tulee olla selkeä aikamääre

Suhde rikoslakiin tarkistetaan, kun säännökset tarkentuvat -> Tahallinen terveyshaitan aiheuttaminen korjaustoimien välttely -> kriminalisointi

Homevauriot rakennuksissa ovat merkittävä kansanterveysongelma Suomessa. Ne liittyvät kosteus- ja mikrobivaurioihin, jotka voivat johtaa sisäilman heikkenemiseen ja johtaa terveyshaittoihin.

Sisäilmaan vaikuttavia homeongelmia esiintyy erityisesti kouluissa, päiväkodeissa, viristorakennuksissa ja erityisesti vanhoissa asuinrakennuksissa.

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Ei lausuttavaa

Luku 15 - Erinaisiä säännöksiä

Ei lausuttavaa.

Tietojärjestelmät

Ei lausuttavaa.

Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

Ei lausuttavaa.

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

,

,

,

,

,

,

,

,

,

,

,

,

,

,

,

,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

,Ehdotuksessa ei ole huomioitu kemiallisia epäpuhtauksia. Ehdotuksessa on otettu huomioon vanhojen rakennusten erityispiirteet siten, että eristykset ja lämmitysjärjestelmät eivät vastaa nykyisiä vaatimuksia. Ehdotuksessa tulee ottaa huomioon, että vanhoissa rakennuksissa käytetyt rakennusmateriaalit voivat aiheuttaa asumisterveyshaittaa ja vaikuttaa merkittävästi asumisviihtyvyyteen. Tarkoitan kreosoottia ja kloorifenolin käyttämisen jälkeen syntynyttä hajuhaittaa anisoleista.

19/20

Ei lausuttavaa

Ympäristövaikutukset

Ei lausuttavaa

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

Ei lausuttavaa.

Rämö Hannele
Asumisterveysliitto AsTe ry